

เรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์

Narrative, Identity and Justice in Paul Ricoeur

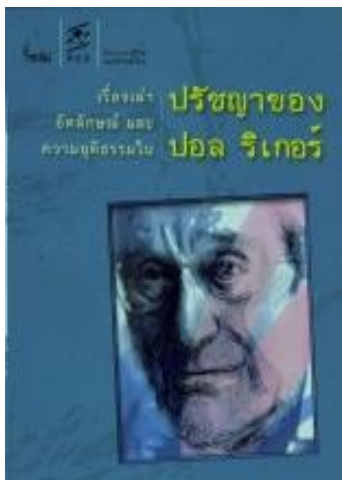

พระมหาศักรินทร์ ธรรมาลโย (เจริญครบุรี)

Phramaha Sakkarin Dhammālayo (Charoenkhonburi)

หลักสูตรพุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy Program in Philosophy,
Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author, E-mail: pmsaclyn@gmail.com

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน: ปกรณ์ สิงห์สุรียา
คنگกฤษ ไตรยวงค์
และระชฎ สาดตราวุธ

จำนวนหน้า: 328

ปีที่พิมพ์: 2556

ครั้งที่พิมพ์: 1

สถานที่พิมพ์: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ

บทนำ

บทวิจารณ์หนังสือเรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. บทนำของบทวิจารณ์ 2. เนื้อหาของหนังสือ 3. บทวิจารณ์ของผู้เขียนที่มีต่อหนังสือ 4. บทสรุปของบทวิจารณ์หนังสือ

ปอล ริเกอร์ (Jean Paul Gustave Ricoeur) เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นยุคแห่งการตีความภาษา ทั้งในด้านเทววิทยาและพระคัมภีร์แนวคิดของเขาเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการชาวอังกฤษ อเมริกัน ฝรั่งเศสและ

เยอรมัน ทั้งนี้ เพราะเป็นแนวคิดที่ประสาณศาสตร์แห่งการตีความเข้ากับแนวคิดเชิงทฤษฎีวิพากษ์หรือปรากฏการณ์วิทยา อันเป็นแนวคิดผสมผสานข้ามสาขาจนเป็นที่ยอมรับ ผ่านเนื้อหาจากการแปลเรื่องการตีความของกาดาเมอร์ ซึ่งเป็นตัวอย่างผลงานที่มีมากมายและแปลหลายภาษา สำหรับหนังสือเรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์ ที่นำมาถวายนี้นี้ เป็นการรวบรวมบทความเกี่ยวกับริเกอร์ในมุมมองของนักเขียนไทยทั้งหมด 4 บทความ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะงานแปลและงานเขียน โดยผู้เขียน 3 คน คือ ปกรณ์ สิงห์สุรียา คงกฤษ ไตรยวงศ์และรชฏ สาตราวุธ เป็นหนังสือที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งมีสวัสดิ์ ตันตระรัตน์ (ราชบัณฑิต) เป็นผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เนื้อหาภายในได้เสนอแนวคิดของริเกอร์เกี่ยวกับเรื่องปรากฏการณ์วิทยากับศาสตร์แห่งการตีความ (Hermeneutics) ผ่านประเด็นเรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรม ตามลำดับ พร้อมทั้งมีบทเกริ่นนำก่อนเข้าเนื้อหา โดยบทนำในหนังสือเป็นเนื้อหาของปกรณ์ สิงห์สุรียา ที่ขยายแนวคิดของริเกอร์ จากนั้น เป็นการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือจากบทความของคงกฤษ ไตรยวงศ์และรชฏ สาตราวุธ ตามหัวข้อเหล่านี้ คือ

- 1) บทนำ เขียนโดยปกรณ์ สิงห์สุรียา
- 2) ปรัชญาของปอล ริเกอร์: มนุษย์ ปรากฏการณ์และการตีความ เขียนโดยรชฏ สาตราวุธ
- 3) ชีวิตที่แสวงหาเรื่องเล่าของปอล ริเกอร์ เขียนโดยคงกฤษ ไตรยวงศ์ เนื้อหาหัวข้อนี้เป็นการแปลจากหนังสือเรื่อง Life in Quest of Narrative ของปอล ริเกอร์
- 4) อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าตามทัศนะของปอล ริเกอร์ เขียนโดยคงกฤษ ไตรยวงศ์
- 5) ความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์ เขียนโดยปกรณ์ สิงห์สุรียา

เนื้อหา

สำหรับเนื้อหาทั้ง 5 หัวข้อข้างต้น ผู้เขียนขอกล่าวโดยย่อตามลำดับ ต่อไปนี้

- 1) บทนำ เขียนโดยปกรณ์ สิงห์สุรียา

ในบทนำของหนังสือเรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์ กล่าวถึงประวัติของปอล ริเกอร์ ซึ่งเป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสคนสำคัญในศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะการเสวนากับแนวคิดของจอห์น รอลส์ (John Rawls) ริเกอร์

เป็นนักปรัชญาที่ผสมผสานแนวคิดเรื่องการผสมผสานแนวคิดเชิงศาสตร์แห่งการตีความ โดยปรัชญาของริเกอร์จะพยายามประสานจุดยืนที่ขัดแย้งให้อยู่ในระบบคิดเดียว

บทนำของหนังสือนี้ได้นำเสนอเนื้อหาชีวประวัติของริเกอร์ที่มีลักษณะเป็นนักประณีประนอมและสันตินิยม ทั้งยังเป็นหนึ่งในนักปรัชญาที่นำปรากฏการณ์วิทยาของเยอรมันมาสู่ประเทศฝรั่งเศส เช่น การแปลหนังสือของเอ็ดมันด์ ฮุสเซอร์ล (Edmund Husserl) และสนใจประเด็นเจตจำนงของมนุษย์ รวมถึงการศึกษาวិธีการเชิงปรากฏการณ์วิทยาผ่านผลงาน เช่น *La Volontaire et l'involontaire* เป็นต้น ต่อมาแนวคิดเรื่องโครงสร้างนิยมและจิตวิเคราะห์มีอิทธิพลในแวดวงวิชาการฝรั่งเศส ริเกอร์จึงเขียนผลงานเพื่อเสนอแนวคิดของเขาเองและถูกต่อต้านอย่างรุนแรงจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่สอนในประเทศฝรั่งเศส ในที่สุดผลงานเหล่านั้นได้นำไปสู่ยุคของศาสตร์แห่งการตีความ หลังจากถูกนักศึกษาต่อต้าน ริเกอร์พยายามประสานแนวคิดปรัชญาแห่งการใคร่ครวญ (Reflective Philosophy) ของฝรั่งเศสและเยอรมัน ผ่านผลงาน *Le Metaphore Vive* (1975) หรือ *The Rule of Metaphor* (ปรภรณ์ สิงห์สุริยา และคณะ, 2556)

เนื้อหาในผลงานของริเกอร์เน้นที่ปรัชญาสังคม การเมืองและจริยศาสตร์ บนฐานของแนวความคิดที่มีมาก่อน เช่น แนวคิดของฮุสเซอร์ล ไฮเดกเกอร์ กาดาเมอร์ รวมถึงทฤษฎีวิพากษ์ของฮาเบอร์มาส หลังจากนั้น ริเกอร์ได้เสียชีวิต แต่ผลงานของเขาถูกกล่าวถึงเรื่องศาสตร์แห่งการตีความ โดยเฉพาะแนวคิดที่ว่า การมองบุคคลและการกระทำในฐานะตัวบท กล่าวคือ การทำความเข้าใจบุคคลหรือความเข้าใจการกระทำของบุคคลนั้นต้องอาศัยการตีความในลักษณะเช่นเดียวกันกับการตีความตัวบท รวมถึงความสัมพันธ์กับตัวบทที่มีบทบาทการเล่าเรื่อง ทั้งหมดนี้เป็นเนื้อหาในส่วนของบทนำหนังสือเรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์

2) *ปรัชญาของปอล ริเกอร์: มนุษย์ ปรากฏการณ์และการตีความ* เขียนโดยรชฎ สัตตราวุธ

เนื้อหาบทความในหัวข้อนี้นำเสนอแนวคิดทางปรัชญาของริเกอร์ เรื่องการคิดใคร่ครวญหรือปรัชญาแห่งการคิดใคร่ครวญ (Michel, 2006) เพื่อให้ตัวเองได้นิยามตัวเองใหม่อีกครั้ง (Ricoeur, 2008) โดยการประสานแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์วิทยากับศาสตร์แห่งการตีความ โดยอธิบายความเกี่ยวกับมนุษย์ โลก ปรากฏการณ์ผ่านภาษา เพราะมนุษย์ดำรงตนอยู่ในแบบตาไฮน์ (Dasein) หมายถึง ภาวะการดำรงอยู่ โดยที่มนุษย์สามารถตัดสินใจเลือกที่จะเป็นหรือทำได้อย่างอิสระ มนุษย์เป็นผู้ให้ความหมายต่อความคิด ความรู้สึกของตนตามประสบการณ์และความจริงที่บุคคลนั้น

ประสบ การเรียนรู้เพื่อการดำรงอยู่ดังกล่าว มนุษย์เรียนรู้ได้จากการให้ความหมายของการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะค้นหาความหมายของประสบการณ์การเป็นอยู่หรือการดำรงอยู่ในโลก โดยผ่านกระบวนการตีความของแต่ละคน (Heidegger, 1962)

ในหัวข้อนี้ ปรัชญาของริเกอร์กล่าวถึงดาไซน์ซึ่งเป็นการอธิบายเกี่ยวกับเรื่องมนุษย์ ปรัชญาการณณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มนุษย์เกิดประสบการณ์และให้ความหมายชีวิตผ่านตัวบทและการตีความผ่านตัวบทนั้น ริเกอร์แสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ จากนักปรัชญาคนอื่น เช่น ฮุสเซอร์ล ซีไลเออร์มาเคอร์ ดิลไธย์ ไฮเดกเกอร์ โดยริเกอร์ตั้งข้อสังเกตกับเรื่องเหล่านั้น เช่น ข้อสังเกตต่อปรากฏการณ์วิทยา 5 ประเด็น ในการตั้งข้อสังเกตต่อศาสตร์แห่งการตีความผ่านประเด็นทั้ง 5 ประการนั้น แนวคิดเกี่ยวกับข้อสงสัยต่อปรากฏการณ์วิทยาที่อธิบายว่า โลกของมนุษย์มิใช่โลกแห่งกายภาพหรือโลกแห่งปรากฏการณ์วิทยาเท่านั้น หากแต่เป็นโลกในตัวบทด้วย (Ricoeur, 1986) อย่างที่ปรัชญาฮุสเซอร์ลอธิบายไว้

จากนั้น ริเกอร์ได้อธิบายถึงปรากฏการณ์วิทยาและศาสตร์แห่งการตีความถึงความเหมือนในความแตกต่าง ตั้งสมมติฐานแบบปรากฏการณ์วิทยาของศาสตร์แห่งการตีความตามทัศนะของริเกอร์ที่มีอยู่ 5 ประการ คือ ประการที่ 1 เกี่ยวกับเรื่องศาสตร์แห่งการตีความกับคำถามทางปรัชญาของความเป็น (Being หรือ Être) ประการที่ 2 ศาสตร์แห่งการตีความ ต้องยอมรับการใ้สว่างใ้แบบปรากฏการณ์วิทยาในแบบของศาสตร์แห่งการตีความแล้วปล่อยให้สำนักรับรู้โลกและความหมายโดยไม่มีอคติใด ๆ ประการที่ 3 ศาสตร์แห่งการตีความและปรากฏการณ์วิทยามีจุดยืนร่วมกันคือ ลักษณะความหมายของภาษาต้องมาจากประสบการณ์ ประการที่ 4 การเน้นประสบการณ์ก่อนที่ภาษาจะบ่งลักษณะของความเป็นมนุษย์ อาศัยแนวคิดของฮุสเซอร์ลที่สึดโต่งไปทางแนวคิดที่ว่า ปรากฏการณ์วิทยา คือ สิ่งที่ปรากฏต่อหน้ามนุษย์ (Husserl, 2004) แล้วอธิบายให้เห็นข้อบกพร่องผ่านงานเขียนของเขาเอง เพราะเป็นยุคของวิทยาศาสตร์ คำถามเกี่ยวกับความหมายของชีวิตมนุษย์จึงไร้คำตอบ (Ricoeur, 1969) ประการที่ 5 เรื่องของมนุษย์และปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความหรือการตีความแบบปรากฏการณ์วิทยา คือ การประสานข้อแนวคิดทางปรัชญาระหว่างปรากฏการณ์วิทยากับศาสตร์แห่งการตีความ ในส่วนนี้เนื้อหาจะแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ถูกวางเงื่อนไข จากการหยิบยกแนวคิดทางปรัชญาของเดการ์ตมาได้แย้งและขยายความเกี่ยวกับที่เป็นผู้ตีความปรากฏการณ์ และส่วนท้ายของเนื้อหาได้สรุปปรัชญาของริเกอร์ คือ ตอบโจทย์ของคำถามทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ปรากฏการณ์วิทยาและศาสตร์

แห่งการตีความ ซึ่งทั้ง 2 ต่างพึ่งพากันและอาศัยภาษา ภาษาสามารถสื่อสารได้ ภาษามีพลังตีความหมายเมื่อมีประสบการณ์มาเติม ดังนั้น ปรากฏการณ์วิทยาและศาสตร์แห่งการตีความสามารถบรรลุได้เพราะอาศัยภาษาเป็นตัวสื่อสาร ส่วนเรื่องของมนุษย์นั้น มนุษย์สามารถเข้าใจได้ผ่านเงื่อนไขที่มาจากปรากฏการณ์และภาษาหรือเรื่องเล่า มนุษย์สามารถบอกได้ว่า ตนเป็นใครโดยผ่านเรื่องเล่านี้เอง จึงเป็นคุณูปการของริเกอร์ (Ricoeur, 2004)

3) ชีวิตที่แสวงหาเรื่องเล่าโดยปอล ริเกอร์ เขียนโดยคงกฤษ ไตรยวงศ์

เนื้อหาหัวข้อนี้เป็นการแปลจากหนังสือเรื่อง Life in Quest of Narrative (ชีวิตที่แสวงหาเรื่องเล่า) ของริเกอร์ เนื้อหาโดยรวมเป็นการอธิบายลักษณะของช่วงเวลาระหว่างการเกิดกับการตายของมนุษย์ (Ricoeur, 1991) ด้วยการผสมชีวิตเข้ากับเรื่องราวเพื่อให้เกิดความแจ่มชัดจากการสงสัยเชิงวิพากษ์ โดยริเกอร์มองว่า เป็นการแยกเรื่องของประสบการณ์ออกจากเรื่องเล่าหรือแยกขอบเขตข้อจำกัดของเรื่องเล่า เรียกว่า เรื่องแต่ง (Fiction)

การวิพากษ์นี้เพื่อพยายามนำความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์กับชีวิตในความหมายใหม่ ซึ่งมีแนวคิดของการวิพากษ์นี้ว่า เรื่องราวมีไว้เล่า ไม่ใช่มีไว้ใช้ชีวิต ชีวิตมีไว้ใช้ ไม่ได้มีไว้เล่า ประเด็นสำคัญ คือ เป็นการวิพากษ์งานของอาริสโตเติลในเรื่องการจัดโครงเรื่องของกวีศาสตร์ (Emplotment) หมายถึง การผูกเรื่องก่อนการเล่าเรื่องราว มีการวางเรื่อง โครงเรื่อง มุมมองเกี่ยวกับเรื่องที่เล่า การวางโครงเรื่อง ตลอดถึงการเล่าเรื่องอยู่บนฐานของการวิพากษ์เนื้อหาจากกวีศาสตร์ เทียบวางให้เห็นผลกระทบและความบกพร่องของเนื้อหา จนสามารถทำให้ผู้อ่านแยกภาพเห็นว่า เรื่องเล่ามีผลต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ ในมุมที่แจ่มชัดกว่าเดิมหรือที่เรียกว่า แนวทางของความหมายใหม่ ผ่านการสังเคราะห์จากตัวองค์ประกอบ เช่น เหตุการณ์ ระยะเวลา ให้ได้แง่มุมที่ไม่ต้องกังวลกับการซ้ำเรื่อง ให้เป็นลักษณะปลายเปิด ดังนั้น เราถึงลดทอนตัวตนที่เรียกว่า อัตตา (Ego) เพราะผ่านการคัดกรองแล้ว ไม่ว่าจะป็นวรรณกรรมใด สามารถขัดเกลาให้เห็นสาระของตัวตนที่แท้จริงจากเรื่องเล่ามากกว่าสิ่งที่เราเรียกว่า การหลงตัวเองในแนวคิดของริเกอร์

4) อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าตามทัศนะของปอล ริเกอร์ เขียนโดยคงกฤษ ไตรยวงศ์

เนื้อหาบทนี้เป็นการนำเสนอโมโนทัศน์อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าที่เป็นประเด็นความแตกต่างระหว่างความหมายของอัตลักษณ์ 2 ความหมาย คือ ก) อัตลักษณ์ใน

ความหมายเป็นสิ่งเดียวกัน (Sameness หรือ Idem) ข) อัตลักษณ์ในความหมายของความเป็นตัวตน (Selfhood หรือ Ipse)

อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าตามทัศนะของริเกอร์เน้นให้เห็นความแตกต่างจากนักปรัชญาหลายคน เช่น วิจารณ์ผลงานของฮูม กล่าวคือ เมื่อย้อนกลับไปมองเกี่ยวกับประสบการณ์การรับรู้ ไม่สามารถหาสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์หรือสิ่งที่บอกอัตลักษณ์ได้ (Hume, 1969) ริเกอร์ให้ความสำคัญขององค์ประธานเป็นเอกลักษณ์ ริเกอร์เสนอเรื่องเกณฑ์ในการพิสูจน์ว่า เป็นข้อยืนยันสิ่งเดียวกัน มโนทัศน์มุ่งเน้นให้เห็นเรื่องเล่ากับชีวิตในมุมมองของริเกอร์แสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของการมองอัตลักษณ์แบบเรื่องเล่า ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ผ่านผลงานของเขาเอง โดยยกประเด็นของนักปรัชญาในเรื่องการอธิบายเรื่องเล่าเป็นตัวขยาย คือ เน้นไปที่องค์ประกอบของเวลา แต่ยังคงโครงสร้างเดิมของเรื่องเพื่อให้ความสำคัญกับตัวตนหรือใคร สิ่งสำคัญ คือ มิติเรื่องเวลา กล่าวคือ เวลามีนัยทำให้เกิดประวัติความเป็นมาของบุคลิกลักษณะ บุคลิกลักษณะนี้เองที่เป็นอัตลักษณ์ของบุคคลนั้น เอื้อให้เกิดการวิเคราะห์และส่งผลให้เกิดการประพุดติทางจริยศาสตร์ เรียกอีกนัยว่า การตกผลึก การประพุดติแสดงถึงตัวตนจากอัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าตามที่ริเกอร์นำเสนอ อย่างไรก็ตาม บทความนี้อธิบายถึงเรื่องเล่าที่ริเกอร์ได้อธิบายถึงตัวตนและความเป็นสิ่งเดียวกัน จากการแสดงแนวคิดผ่านงานเขียนของเขาที่มีต่อนักปรัชญาสายนี้ โดยรวมทัศนะของริเกอร์ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์วิภาษวิธีจากเนื้อหาและส่งผลต่อการดำรงชีวิตที่ให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากเรื่องของตัวเองแล้ว ยังเพิ่มแรงจูงใจในการประพุดติเข้าไป ซึ่งต่างกับนักปรัชญาที่มองเห็นว่า ตัวตนเป็นประธานของเรื่องเล่านั่นเอง

5) ความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์ เขียนโดยปรกรณ์ สิงห์สุริยา

เนื้อหาบทนี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาของความยุติธรรมผ่านการแสดงความคิดเห็นของริเกอร์ต่อบทความของนักปรัชญาต่าง ๆ (ปรกรณ์ สิงห์สุริยา และคณะ, 2556) การนำเสนอจะแบ่งหัวข้อออกเป็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีวิจัยและขอบเขตการวิจัย รวมถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเป็นส่วนแรก ด้วยการใช้วิเคราะห์ผ่านผลงานของริเกอร์ เช่น The Just (2000) อันเป็นการพิจารณาโดยเฉพาะ

จากนั้น เป็นหัวข้อการบรรยายในการแสวงหา “ตัวตนแห่งการกระทำ” ที่เป็นหลักฐานในการพิจารณาเชิงจริยศาสตร์เกี่ยวกับ Idem และ Ipse ทั้ง 2 อย่างนี้เป็นองค์ประกอบหลักของตัวตน เรียกว่า การวิภาษระหว่างการไตร่ตรองกับการวิเคราะห์ เป็นลักษณะการทำงานของปรัชญาวิเคราะห์บอกเล่าเงื่อนไขของมโนทัศน์ เพราะภาษา

สามารถให้คำตอบได้ หมายถึง “ตัวตน” ใน “ใครพูด” “ตัวตน” ใน “ใครทำ” เป็นลักษณะการบรรยายเชิงวิเคราะห์ที่เป็นรายละเอียดของการวิเคราะห์ของริเกอร์ที่เสนอว่า การวิเคราะห์ทั้งในระดับบรรณศาสตร์และปฏิบัติศาสตร์ไม่เพียงพอ ริเกอร์ชี้ว่า เหตุผลสำคัญของความล้มเหลวของบรรณศาสตร์และปฏิบัติศาสตร์ คือ การละเลยมิติเชิงเวลา การละเลยนี้ต้องพิจารณาต่อโดยการเล่าเรื่อง อันหมายถึง เล่าเรื่องผ่าน Idem และ Ipse ด้วยปัญหาความคงอยู่ในกาลเวลาที่มืองค์ประกอบ คือ เอกลักษณะเชิงตัวเลขและเอกลักษณะเชิงคุณภาพ อันหมายถึง ความคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดเรื่องโครงสร้าง โครงสร้างจึงเป็นพื้นฐานช่วยย่อย ช่วยให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับสิ่งที่คงอยู่หรือไม่เปลี่ยนแปลงได้ เมื่อบุคคลลักษณะไม่ปรากฏชัดว่า การกระทำนี้หรือความรู้สึกนี้เป็นของฉันท เหตุนี้การเรื่องเล่าจึงนำไปสู่ “การสั่ง” ซึ่งแนวคิดด้านจริยศาสตร์นี้ริเกอร์ เรียกว่า จริยศาสตร์น้อย คือ การประสานแนวคิดของอาริสโตเติลและคานท์ที่ขัดแย้งกันคนละขั้ว โดยริเกอร์ยอมรับทั้ง 2 ขั้วในเรื่องชีวิตที่ดี ความดีสิ่งที่ดีและความยุติธรรม ความถูกต้องหรือกรณีธรรมตามแนวคานท์ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกให้การไตร่ตรองทั้ง 2 ขั้วเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จนนำไปสู่การสรุป ดำรง-อยู่-ใน-โลก โดยแบ่งเป็นการวิเคราะห์ด้วยกรอบแนวคิดแบบบรรณศาสตร์และปฏิบัติศาสตร์ทั้งในระดับของบุคคล (องค์ประธาน) และการกระทำ (องค์ประธานรวมกับภาคแสดง) ที่ยืนยันว่า เอกลักษณะและอัตลักษณ์เป็นสิ่งเดียวกัน สรุปหัวข้อการบรรยายในการแสวงหา “ตัวตนแห่งการกระทำ” เนื้อหาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการตอบคำถามเกี่ยวกับบุคคล (องค์ประธาน) และการกระทำ (องค์ประธานรวมกับภาคแสดง) ส่วนที่สอง เป็นการตีความตัวตนโดยอาศัยแนวคิดเชิงบรรณศาสตร์และปฏิบัติศาสตร์หรือจากอัตลักษณ์สู่เอกลักษณะ กล่าวคือ อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าทำให้เห็นว่า อัตลักษณ์ ไม่ใช่เอกลักษณะ ประเด็นนี้ริเกอร์แสดงให้เห็นว่า เอกลักษณะเด่นชัดขึ้นจะทำให้เกิดอัตลักษณ์ ผ่านโครงสร้างแบบวิภาษวิธีและยกตัวอย่างนักปรัชญามาแสดงให้เห็นนักปรัชญาที่ไม่เห็นด้วยได้ให้ข้อเห็นแตกต่างออกไป สุดท้ายของหัวข้อนี้เป็นการสรุปและเสนอแนะเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องของความยุติธรรมของริเกอร์ โดยอาศัยงานเขียนสำคัญ 2 เรื่อง ได้แก่ Oneself as Another และ The Just ริเกอร์ตั้งคำถามว่า ทำไมคนเราจึงต้องมีความยุติธรรม เพราะว่าตัวตนของเรา คือ ความยุติธรรมนั่นเอง

บทวิจารณ์

สำหรับการวิจารณ์หนังสือ ผู้เขียนขอแบ่งประเด็นการวิจารณ์ออกเป็นหัวข้อ เพื่อให้เห็นเนื้อหาโดยรวมของแต่ละหัวข้อในหนังสือ จากนั้น เป็นการวิจารณ์เนื้อหา

และประเด็นทั้งเล่ม เพื่อแสดงให้เห็นว่า เมื่อวิเคราะห์ถึงเนื้อหาภายในหนังสือแล้ว สามารถแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้เกี่ยวกับการที่ไม่เห็นด้วยจากนักปรัชญาสายการตีความหรือนักปรัชญาก่อนหน้าริเกอร์ที่มีแนวคิดแบบแบ่งขั้ว การวิจารณ์ของผู้เขียนจึงวิจารณ์ในส่วนที่เป็นคุณ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้อ่าน อันเป็นการสนับสนุนแนวคิดของริเกอร์ตามแต่ละหัวข้อ ในตอนท้ายผู้เขียนขอกล่าวถึงองค์รวมและทางออกตามลำดับ โดยเริ่มจากหัวข้อต่อไปนี้

1) บทนำ เนื้อหาส่วนบทนำเสนอแนวคิดของริเกอร์ที่มีต่อนักปรัชญา โดยการประสานแนวคิดเชิงศาสตร์แห่งการตีความ รวมถึงผสมแนวคิดเรื่องของปรากฏการณ์หัวข้อชีวิตที่แสวงหาเรื่องเล่าผ่านโครงสร้างนิยามทางภาษาแบบวิธีการทางภาษา เรื่องอัตลักษณ์แบบเรื่องเล่า เรื่องของความยุติธรรม ในบทนี้ผู้เขียนมองว่า ประการแรก ส่วนของเนื้อหาเป็นการนำเสนอชีวประวัติของริเกอร์ผ่านผลงานที่เป็นการแสดงทัศนะเกี่ยวกับประเด็นข้างต้น ประการต่อมา การให้ความพิเศษเกี่ยวกับการตีความเชิงสังเคราะห์และวิเคราะห์ควบคู่กัน จากตัวอย่างงานริเกอร์ที่มีต่อนักปรัชญา

2) *ปรัชญาของปอล ริเกอร์: มนุษย์ ปรากฏการณ์และการตีความ* เนื้อหาส่วนนี้ริเกอร์ตอบประเด็นของเรื่องปรากฏการณ์ผ่านการตีความในเรื่องของภาษาที่ทำให้เข้าใจความหมายของชีวิตเป็นสำคัญ ข้อนี้ผู้เขียนเห็นว่า ริเกอร์เสนอแนวคิดที่ประสานขั้วทางความคิดเด่นชัดจากนักปรัชญาเยอรมัน คือ ฮุสเซอร์ล มาในรูปแบบการคิดใคร่ครวญ มีการแยกแยะแล้วเลือกเฟ้นสาระประโยชน์ผ่านความหมายที่เขาแสดงออกผ่านผลงานของริเกอร์เอง มีการลดทอนคำพูดข้อความใแสงเล็บ เพื่อดึงสาระออกมาให้เด่นชัด เป็นการย้อนกลับให้เห็นสาระแท้ หากมองมุมนี้สามารถอนุมานเทียบเคียงได้ในทางพระพุทธศาสนาในมุมที่ว่า ริเกอร์ไม่ได้มีแนวคิดไปทางสุดโต่ง กล่าวคือ สามารถแยกแยะ แจกแจง ลดทอนสาระแบบทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า วิภวาทหรือการคิดแยกแยะให้ออกเป็นส่วน ๆ

3) *ชีวิตที่แสวงหาเรื่องเล่า* โดยปอล ริเกอร์ หัวข้อนี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาของริเกอร์ที่แปลมาจากหนังสือ *Life in Quest of Narrative* โดยที่ริเกอร์ให้ความสำคัญต่อกอบของอัตลักษณ์ ผ่านเรื่องเล่า คือ การมีเนื้อเรื่อง มีผู้เล่าเรื่อง เรียกว่า อัตลักษณ์ผ่านเรื่องเล่า โดยยึดแนวคิดเดิมที่เป็นลักษณะความใคร่ครวญ แต่เน้นถึงสาระว่า อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่ามีนัย มีความหมายมากมาย ดังนั้น จึงเป็นวิธีการผันแปรทางจินตนาการของผู้อ่านเรื่องเล่าเหล่านั้น ๆ ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการยึดติดกลายเป็นความตึงเกินไปกับอัตลักษณ์ ทำให้เกิดความเป็นตัวตน ยึดมั่นถ้อยมั่น ประเด็นนี้ริเกอร์ขยายความว่า องค์ประธานไม่ได้มีอยู่เองตั้งแต่แรกเริ่ม เพราะเรื่องเล่าก็คือเรื่อง

เล่า ชีวิตคือชีวิต เรื่องเล่าไม่ใช่ชีวิต และชีวิตก็ไม่ใช่เรื่องเล่า แทนที่จะมีความเป็นตัวตน หลงใหลในเรื่องเล่า เราควรได้รับการขัดเกลาจากเรื่องเล่า ประเด็นนี้ผู้เขียนไม่ได้เห็นแย้ง กลับมองเห็นด้วยกับริเกอร์ที่แย้งในเรื่องของเรื่องเล่าที่นำไปสู่การเป็นอัตตา (Ego)

4) *อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าตามทัศนะของปอล ริเกอร์* หัวข้อนี้ผู้เขียนขอวิจารณ์ประเด็นเรื่ององค์ประธานในส่วนของเกณฑ์การให้ความหมายของอัตลักษณ์ เพื่อนำไปสู่เอกลักษณ์ หากตีความในเรื่องอัตลักษณ์แบบเรื่องเล่า อัตลักษณ์จะกลายเป็นการลุ่มหลง ข้อนี้ผู้เขียนไม่เห็นด้วย เนื่องจากการที่มนุษย์เสพสารหรือผู้อ่านเรื่องเล่าหรือวรรณกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ปราศจากการวิเคราะห์แยกแยะในการตรวจสอบพิจารณาให้รอบคอบ การดึงเอาสาระจากเรื่องนั้นมาใช้ก็ส่งผลต่อการกระทำของผู้อ่านเองด้วยประการหนึ่ง เช่น อ่านนิยายฆาตกรรมแล้วหลงสมมติตนเองเป็นฆาตกรในเรื่องที่ไม่มีใครสามารถสืบหาได้ ผู้ที่หลงในตัวตนหรือฆาตกรดังกล่าวยิ่งสร้างความเสียหายต่อสังคม เพราะเห็นความตายเป็นเรื่องปกติ ขาดการยับยั้งทางจิตใจ จริยธรรมในตนไม่มี จิตใจก็ตกต่ำ เพราะเห็นว่า ยึดเอานิยายเรื่องเล่า วรรณกรรมที่ตนชอบเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต กรณีนี้หากไม่มีกฎเกณฑ์การพิจารณาเรื่องเล่า ไม่มีการแยกแยะว่า นี่คือเรื่องจริง นี่คือเรื่องเล่า ก็จะทำให้เกิดความหลงผิดได้ ดังนั้น แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ของริเกอร์ ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วย เพราะเรื่องเล่าก็ดี วรรณกรรมก็ดี เป็นเรื่องแต่งที่ให้อ่านเกิดปัญหาในการสร้างคุณประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ไม่ใช่การนำสาระที่ไร้เกณฑ์มาก่ออาชญากรรมแก่สังคม

5) *ความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์* หัวข้อนี้เป็นเรื่องของความยุติธรรมในเนื้อหาที่หนังสือแสดงมาโดยลำดับ ประเด็นนี้เน้นที่โครงสร้างของตัวบทองค์ประธานเช่นกัน แต่ให้ความสำคัญกับคำว่า ความยุติธรรม ที่ว่า ทำไมคนเราต้องมีความยุติธรรม ประเด็นนี้เนื้อหาได้แบ่งทฤษฎีโครงสร้างออกเป็นระดับ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ใคร่ครวญ ตามแนวคิดของริเกอร์ ข้อนี้ผู้เขียนไม่เห็นด้วยในส่วนของความยุติธรรมที่แบ่งระดับ เช่น หากแบ่งความยุติธรรมออกเป็นระดับหรือหลายความเท่าเทียม การแสดงออกทางสังคมก็เป็นการละเมิดได้เช่นกัน ตัวอย่าง เรื่องเสรีภาพในการแสดงออกของมนุษย์ จะเห็นว่า เด็กก็เป็นมนุษย์ ผู้ใหญ่ก็เป็นมนุษย์ แต่ให้เสรีภาพกับคนที่อายุมากกว่า เช่น มีที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ แต่ไม่มีที่นั่งสำหรับเด็กทารก มีแต่เด็กและผู้หญิงมีครรภ์ ซึ่งประเด็นนี้ก็ไม่อาจเป็นเรื่องใหญ่หรือสาระสำคัญ เพียงแต่ผู้เขียนยกให้เห็นว่า พุดถึงความยุติธรรมแล้วต้องทำได้จริง แม้กระทั่งเรื่องเพศ เป็นต้น ในประเด็นนี้ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยในเรื่องความยุติธรรมต่อคำถามที่ว่า ทำไมคนเราต้องมีความยุติธรรม แต่ผู้เขียนเห็นด้วยในมุมมองของริเกอร์ที่ให้วิเคราะห์โครงสร้าง

ของทฤษฎีความยุติธรรมและจัดระบบของความยุติธรรมให้เข้าเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหา

หัวข้อบทความหนึ่งชื่อเรื่องเล่า อุตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของ ปอล ริเกอร์ ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกตและขอเสนอบทวิจารณ์ในส่วนของความดีความของแนวคิดของริเกอร์ ตามเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือสามารถสรุปวิธีการตีความโดยการจัดรูปแบบของริเกอร์ได้ 3 ระดับ คือ 1) การตีความก่อนการจัดรูปแบบ 2) การตีความขณะจัดรูปแบบ และ 3) การตีความหลังการจัดรูปแบบ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีคัมภีร์เนติปกรณ์แต่งโดยพระมหากัจจายนเถระ ผู้เลิศในการแสดงความย่อให้วิจิตรพิสดารอย่างมีแบบแผน ซึ่งเทียบเคียงได้กับแนวคิดของริเกอร์ การอธิบายความย่ออย่างมีแบบแผน หมายถึง การมีลักษณะเฉพาะโดยการจำแนก การสังเคราะห์ การเลือกเฟ้นลงในมูลบทหนึ่ง ๆ เพื่อใช้ในการจำกัดและตีความเพื่อหาสาระดีประโยชน์จากเนื้อความนั้น ลักษณะการให้ความหมาย การตีความเช่นนี้จัดเป็นลักษณะพิเศษของพระมหากัจจายนะที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องให้เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุอื่น (มหากัจจายนเถระ, 2540) ดังนั้น การให้ความหมายและตีความสำคัญ ๆ จึงเหมาะสมกับเทียบเคียงได้กับแนวคิดของริเกอร์

ส่วนตัวบทที่ริเกอร์พยายามอธิบายขยายความผ่านผลงานของเขา เพื่อแสดงโครงสร้างของโครงสร้างเรื่องแสดงให้เห็นตนหรือสาระดีของมนุษย์ หากมองมุมนี้ ผู้เขียนเห็นว่า เทียบเคียงได้กับการแสดงถึงสาระดีเช่นกัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ธรรมะที่มีเกณฑ์การแสดงหรือขยายความตามแบบแผนของพระมหากัจจายนะ เช่น พิจารณาโดยใช้มูลบท 18 ประการ มีต้นหาเป็นต้นและอนัตตสัญญาเป็นที่สุดไล่เรียงไป เพราะวิธีการเช่นนี้มีขั้นตอนเหมือนกับริเกอร์ เริ่มที่การตรึงตรงตัวบท การไตร่ตรองข้อมูล การเลือกสรรสูตร การสังเคราะห์และการอธิบายให้เห็นสาระดีและนำไปสู่จุดหมายของสาระดีและธรรมะ เมื่อทราบเป้าหมายของสาระดีผ่านการคัดกรองทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนของริเกอร์ที่ให้ความสำคัญกับตัวบท 3 ระดับ คือ 1) การตีความก่อนการจัดรูปแบบ 2) การตีความขณะจัดรูปแบบ และ 3) การตีความหลังการจัดรูปแบบ และส่วนขั้นตอนของพระมหากัจจายนะ การตรึงตรงตัวบท การไตร่ตรองข้อมูล การเลือกสรรสูตร การสังเคราะห์และการอธิบายได้เกิดผลลัพธ์ทำให้ผู้อ่านเรื่องหรือผู้รับสารสามารถนำเนื้อหาที่เป็นสาระดีหรือธรรมะไปประยุกต์ใช้ให้เกิดสาระดีประโยชน์ด้วย

การให้ความสำคัญกับตัวตนผ่านเรื่องเล่า อุตลักษณ์และความยุติธรรม ริเกอร์ยังเพิ่มการเล่าเรื่องที่อิงจากประสบการณ์ของผู้เล่า ประเด็นนี้เองทำให้ตัวตนและ

สารัตถะเพิ่มพูนความสำคัญยิ่งขึ้น นอกจากนี้มีตัวแปรสำคัญในเรื่องของมิติเวลาเข้ามาเชื่อมโยงให้สารัตถะนำไปใช้ได้เพื่อให้เรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรม มีความสัมพันธ์กับสารัตถะหรือธรรมะที่เหมาะสม เพราะผู้อ่านมีความสำคัญมากกว่าผู้ประพันธ์

สรุป

หนังสือเรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์ เล่มนี้กล่าวถึงประเด็นเนื้อหา 5 ส่วน คือ 1) บทนำ โดยปรกรณ์ สิงห์สุริยา 2) ปรัชญาของปอล ริเกอร์: มนุษย์ ปรากฏการณ์และการตีความ โดยรชฎ สาตราวุธ 3) ชีวิตที่แสวงหาเรื่องเล่าของปอล ริเกอร์ โดยคงกฤษ ไตรยวงค์ เนื้อหาหัวข้อนี้เป็นการแปลจากหนังสือเรื่อง *Life in Quest of Narrative* ของปอล ริเกอร์ 4) อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่าตามทัศนะของปอล ริเกอร์ โดยคงกฤษ ไตรยวงค์ และ 5) ความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์ โดยปรกรณ์ สิงห์สุริยา

เนื้อหาที่ผู้เขียนทั้ง 3 ได้กล่าวนี้ เป็นหัวข้อประเด็นเกี่ยวกับริเกอร์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประเด็นเรื่องเล่า เรื่องอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ความยุติธรรม ตามลำดับเนื้อหาแต่ละบทได้พยายามยกประเด็นดังกล่าวของนักปรัชญาในอดีต เช่น อาริสโตเติล คานท์ เดการ์ต ผ่านงานเขียนของนักปรัชญาเหล่านั้นมาแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องเกี่ยวกับเรื่องตัวบทที่เป็นประเด็นของหัวข้อต่าง ๆ ภายในหนังสือ และเสนอแนวคิดของริเกอร์ที่ต่างออกไป ผ่านมิติเวลา การสังเคราะห์ การลดทอนของตัวบท ผ่านโครงสร้างเพื่อการเพิ่มความสัมพันธ์ให้กับผู้เขียนและผู้อ่านให้ทราบชัดถึงสารัตถะประโยชน์และนำไปใช้ยืนยันเกี่ยวกับตัวตนที่แท้จริง ผ่านจริยธรรมโดยการตีความทั้งเรื่องเล่า ปรากฏการณ์ ภาษา วิเคราะห์ สังเคราะห์จากงานเขียนของริเกอร์

เอกสารอ้างอิง

- ปรกรณ์ สิงห์สุริยา และคณะ. (2556). *เรื่องเล่า อัตลักษณ์และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเกอร์*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- มหากัจจายนเถร. (2540). *เนตติ-ปฏิกอบเทศปกรณ์ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Heidegger, M. (1962). *Being and Time*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Hume, D. (1969). *A Treatise of Human Nature*. New York: Penguin Book.

- Husserl, E. (2004). *La Crise des Sciences Européennes et la Phénoménologie Transcendantale*. Translated by Granel, G. Paris: Gallimard.
- Michel, J. (2006). *Paul Ricoeur: Une Philosophie de L'agir Humain*. Paris: Les Ditions du Cerf.
- Ricoeur, P. (1969). *Le Conflit des Intérpretation: Essais D'herméneutique*. Paris: Les Edition du Cerf.
- _____. (1986). *Du Texte á L'action: Essais D'herméneutique II*. Paris: Editions du Seuil.
- _____. (1991). Life in Quest of Narrative. In Wood, D. (Ed.). *On Paul Ricoeur: Narrative and Interpretation*. London: Routledge.
- _____. (2004). *A l'école de la Phénoménologie*. Paris: Vrin.
- _____. (2008). *From Text to Action: Essays in Hermeneutics II*. Blamey, K and Thompson, J. B. (trans.). New York: Continuum.